

T A R İ H
VESİKALARI

Sayı: 11

Şubat 1943

Cilt: II

SELİM II. NİN KAPUDAN-I DERYA KILIÇ ALİ PAŞA'YA EMİRLERİ

Tunus seferi için hazırlanacak donanma hakkında Selim II. nin hatları, Kılıç Ali Paşa'nın takrirleri

Selim II. devrinde, Kıbrıs seferi dönüşünde, Türk donanmasının İnebahtı'da müttefik İspanya, Venedik, Papalık filosuna karşı ağır mağlûbiyeti ile neticelenen büyük deniz muharebesinden [1] sonra, Barbaros Hayreddin'in tesis ettiği Akdeniz hâkimiyeti tezelzüle uğramıştı. Bu deniz muharebesine yirmi parça gemisi ile iştirak eden, korsanlıktan yetişme Cezayir Beğlerbeği Uluç Ali Paşa [2]; Serdar Pertev Paşa [3], Kapudan-ı derya Müezzinzade Ali Paşa [4], Trabulus Beğlerbeği Cafer Paşa [5], Hasan Paşa [6] on beş sancak Beği ve sair ayan-ı asker ile yapılan askerî meşverette (Donanmamız nakıstır, âleti iyi değildir, der-yada gezmekle gemiler bozgunudur, sipah ve yeniçeri icazetli icazetsiz dağılmışlardır, Boğaz hisarlarından küffar donanması içeri giremez, karşı çıkmak doğru değildir) [7] diyerek harbe riza göstermemiş, Pertev Paşa da aynı mülâhazaya iştirak etmiş olduğu halde Kapudan-ı derya Ali Paşanın (Gayret-i islâm ve ırz-ı padişahî yok mudur, her sefineden beşer onar âdem eksik olmağla ne lâzım gelir?) [8] demesi ve diğer hazır bulu-

[1] 7 ilkteşrin 1571 (979). Hammer, Devlet-i Osmaniye Tarihi 36 ncı kitap. Bu harpte Türk donanmasından üç yüz gemiden iki yüz yirmi gemi battı, yandı, karaya oturdu veya düşman eline geçti. Bu deniz muharebesi hakkında Avram Galanti'nin Türk Tarih Encümeni mecmuası, sene 14, s. 58-64 te yazdığı makalenin mehzazını teşkil eden İspanyolca eserin dilimize çevrilmesi lâzımdır.

[2] Hammer bu zat için firenk dönmesi, Kalabralı, Uşyali der. «37 nci kitap». 1554 te Tersane kapudanı, 1571 de İnebahtı muharebesinde şehid olan Müezzinzade Ali Paşa'nın yerine Kapudan-ı derya olmuş ve bu mesnette ölünceye kadar kalmıştır. Tophanede kendi camiindeki türbesinde medfundur.

[3] 1553 te vezir, 1580 de üçüncü vezir, 1564 te ikinci vezir oldu. 1571 de donanmaya serdar olarak Müezzinzade Ali Paşa ile İnebahtı muharebesinde bulundu. Mağlûbiyet üzerine menkûp kaldı. 1567 de öldü. Türbesi Eyübdedir.

[4] Mîr-i Alemdî, Yeniçeri Ağalığından sonra 1567 de Kapudan-ı derya oldu. İnebahtı muharebesinde şehid düştü. (1571).

[5] Trabulus ve Kıbrıs Beğlerbeğliğinde ve Valiliğinde bulunmuş, 1603-1605, 1606-1607 senelerinde iki defa Kapudan-ı derya olmuştur.

[6] Hayreddin Paşa oğlu diye maruftur. Hadım Hüseyin Paşa'dan sonra Cezayir Beğlerbeği, 1587 de Tunus Valisi oldu. 1592 de vefat etti.

[7] Kâtip Çelebi, Tuhfet-ül-kibâr fi Esfar-il-bihâr, Topkapı Sarayı Müzesi, Ahmed, III. Kütüphanesi, No. 3090, s. 43.

[8] Aynı eser, aynı sahife.

nanların da cenge taraftar olmaları üzerine başlanan harp, bilinen akibet ile sona ermiştir.

Kâtip Çelebi, Tuhfet ül-kibâr fi esfâr-il-bihâr'ında Kapudan-ı deryanın Selim II. nin (Elbette küffarın donanması her kande ise üzerine varub mukabil olası ve illâ muatab olursız) hatt-ı hümayunu üzerine cümle askeri kendi reyine tabi' kılıp cenge mukarrer ettiğini ve Uluc Ali'nin tavsiyelerine kulak asmadığını, hâtta onunla istihza ettiğini yazar. [1]

Selim II. donanmasının hezîmet haberini Edirne'de duyar. Kâtip Çelebi bu hadiseyi şöyle tesbit eder: (Padişah-ı âlem-penah Edirne'de iken Cümaziyelâhirin üçünde Uluc Ali Paşa'nın bir âdemi gelüb bu haber-i vahşet- eseri getürdü. . . ol esnada mansıb-ı kapudanî şecaati ve hüsn-i tedbiri mukabelesinde müşarünileyh Ulc Ali Paşaye tevcih olunub Uluc lâkabı Kılıca tahvil kılındı, elkabında lâfz-ı mezbur yazılıb herkes ba'dehu Kılıç Paşa dediler.) [2]

Akdeniz hâkimiyetini tekrar ele almak, İnebahtı hezimetinin acısını çıkarmak için donanmanın yeniden ihyasında Vezir-i âzam Sokullu Mehmed Paşa ile Kapudan-ı derya Kılıç Ali Paşanın ne kadar büyük gayretler sarfettiği, bu uğurda hiç bir şey esirgenmediği Sokullunun Kılıç Ali Paşaya söylediği, tarihlere geçen şu sözlerde mündemiçtir: (Bu devlet-i âliyenin kuvvet ve kudreti ol mertebedir ki cümle donanma lengerleri gümüşden, resenleri ibrişimden, yelkenleri atlasdan etmek ferman olsa müyesserdir. Kangı geminin mühimmatı yetişmezse bu minval üzere benden al.) [3]

İşe dört el ile sarılan Kapudan Paşa'nın mağlûbiyetin hemen ertesi senesi iki yüz otuz dört kadirge, sekiz mavna ile Navarin önlerinde gözükmesi düşmanı bile hayrette bırakan bir hadise olmuştu. Bu olay o devirde Türk tersanelerinin ve işçilerinin ne kadar büyük bir kudrete sahip olduklarını da gösterir.

1573 senesinde daha da kuvvetlenen ve üzerinden İnebahtı hezimetinin tesirlerini silkip atan donanma Piyale Paşa'nın [4] serdarlığında ve Kılıç Ali Paşa'nın kumandasında olarak denize açılmış, Polya yakaları garet edilmiş, fakat o sıralarda Venedik sulh talebinde bulunduğu (Yalnız İspanya hükmü altında olan yerleri tahrib edesiz) emri üzerine ve mevsim de müsaid olmamakla geri dönülmütü. [5]

[1] Aynı eser

[2] Aynı eser.

[3] Aynı eser.

[4] 1553-1566 Kapudan-ı derya, 1566 da Üçüncü vezir, 1571 de İkinci vezir, olmuş ve 1577 de vefat etmiştir. Kasımpaşa'da kendi camiindeki türbesinde medfundur. İki defa donanmaya serdarlık etmiştir.

[5] Aynı eser.

İspanya donanmasının Tunus'a hücumu, karaya asker çıkarması, kaleleri zabt ile tahkim ettiği haberinin gelmesi üzerine Selim II. (Azim donanma tedarikini) ferman ettiğiinden (kış mevsiminde cümle mühimmat ve levazımı ile iki yüz altmış sekiz kadirga ve kalite, on beş mavna ve beş kalyon donatılmış ve eyyam-ı baharda memalik-i mahruseden kırk sekiz bin kürekci gelüp gemilere girmişti.) [1]

Amacı Tunus'u kurtarmak, İspanyol donanmasını imha ile İnebahtı hezimetinin intikamını almak, Akdeniz hâkimiyetini yeniden tesis etmek olan bu büyük deniz seferinin hazırlıklarını gösteren, Selim II. nin hatları ile Kapudan-ı deryanın takrirlerini ve Padişahın bu yazılara verdiği cevapları bulduk. Bunlar Selim II. nin Kapudan Ali Paşa'ya hitaben beyaz üzerine üç hatt-ı hümayunu ile yine üzerleri Selim II. nin hatlarını havi Kılıç Ali Paşa'nın üç takririnden ibarettir. [2] Bu vesikaları kısaca gözden geçirdikten sonra yazının sonunda aynen neşrini faydalı görmekteyiz.

Birinci hatt-ı hümayun: Gemilere girecek efrad hakkındadır. Es-fâr-ül-bihâr'daki (Memalik-i mahruseden kırk sekiz bin kürekci gelüb gemilere tevzi' olundu. Anadolu ve Karaman ve Maraş askeri ve Yeniçeri ve sair derya askeri gemilere girdiler.) kaydına tevafuk etmektedir. Padişah deryaya memur elemanlardan kimseye istisnaî muamele edilmesini de tembih eylemektedir.

İkinci hatt-ı hümayun: Donanma çıkıncaya kadar iki adet mavnanın yetiştirilmesi hakkındadır.

Üçüncü hatt-ı hümayun: Fetih ve zaferle Âşitaneye avdet eylediğiinde Cezayir gazilerine altı kaline verilmesi içindir. Sonunda kâfir gemilerini ahzedüb yüreklerini yakması da tembih olunmakta ve (Mevlâ mufnin ola) duasiyle nihayet bulmaktadır.

Kapudan-ı derya Kılıç Ali Paşa'nın takrirleri (Saadetlû ve Mürüvvetlû ve azametlû padişah-ı âlem-penah Hazretlerinin Hak subhanehu ve taâlâ

[1] Aynı eser

[2] Bu vesikalar Süleymaniye kütüphanesinde Şehid Ali Paşa kitapları arasında Fetva mecmuası adı altında 2865 ve mükerrer 2865 numaralarda kayıtlı eserlerde bulunmaktadır. Bu iki eserde XVI. ve XVII. asırların en ileri gelen ilmiye ricalinin müteaddid fetva ve kendi elyazlarıyla mektupları bulunmaktadır. Fetvalardan bazıları İlmiye salnamesinde neşrolunmuştur. (Bakınız: İlmiye salnamesi, Çivizade Mehmed Efendi, s. 403; Yahya Efendi s. 446)

Aynı eserlerde fetva ve arızalardan başka, devlet teşkilâtını ve diğer idarî hususları âlâkadar eden vesikalarla, Murad III., Ahmed I. in hatlarını havi telhis ve takrirler, birçok valilerin yazıları, ezcümle Kaymakam Hafız Ahmed Paşa'yı ilgilendiren evrakı ihtiva etmektedir. Bu vesikalardan ehemmiyetlileri, ileride tarafımızdan işlenerek neşrolunacaktır.

ömrünü ve devletini yevmen feyevma ziyade eyleye) mukaddimesi ile başlamaktadır. İleride bu şekilde mukaddimelerle başlayan imzasız takrirler ele geçerse bunların Kılıç Ali Paşa'ya aid olması ihtimali üzerinde durulabilir.

Kılıç Ali paşa birinci takririnde: Sadriâzamın (donanmanın mühimmatı görüldükden sonra mahzende otuz yük akça vardır, tevzi olunmaz) diye huzur-ı hümayunda arzylediği hususun doğru olmadığını, şimdiye kadar kendisinin hilâf-ı vaki bir şey söylemediğini, Sadriâzamın Perşembe günü kendisini çağırıp ne kadar kürekçi noksan olduğunu sorduğunu, kendisinin bin iki yüz yirmi nefer kürekçinin noksan olduğu cevabını verdiğini ve Hazîne'de emanet olan akçanın reis ve kapudanlara tevzi edildiğini, kürekçi tedariki için Sadriâzamın kürekçi mukaddemlerini çağırtdığını, Defterdarın getirdiği beş yük akçanın hazîneye konduğunu ve hazînenin ne suretle mühürlenip ne suretle açılabileceğini anlattıktan sonra (eğer kizbim zuhur ederse günah bu kullarının olur, eğer kizb ü sakamet ile hizmet edersem nimetin haram olsun... eğer bu kullarının kizb ü hiyanet ile hizmet eylemek tab'-ı şeriflerine lâhik olursa gayrı sual ve şahid lâzım değildir, emr ü ferman saadetlu padişahımdır) demektedir. Selim II. ise üzerine (Seni bu kadar akranının içinde nazar-ı şerifimde lâyük görmeden muradım istikamet ile hizmet ümidiyledir. Sana dahi lâyük olan bu yolda çalışmak ve takdir-i ilâhi ile düşmandan intikam almaktır) hatt-ı hümayununu yazmıştır.

İkinci takrir: Gemilerin levazımatı görülüp hazır olduğu, kürekçi teminine çalışıldığı, ancak cenkci noksan olduğu, tersane halkının ve kadirgalara tayin olunan cenkcilerinin alüfeleri ile Karadeniz için emrolunan beş pare kadirga hakkındadır. Sonunda, (Padişahım bu kullarını Defterdara ve gayrıya muhtaç etme... Kâfir yakasında bir iki tahmin olunmuş yer vardır. Rikâb-ı hümayunlarına yüz sürdüğümde arzederim) demektedir. Bende Ali imzalıdır. Bu takrir üzerine Selim II. yazdığı hat ile (Vezir bikusur görüldü der, sen böyle dersin. Halâ tersane mağazasında otuz yük akça mevcut var deyü söyledi, bilmem hanginize itimad edelim. Vezir sözü dinleme ol akçadan ver) diye emretmektedir.

Üçüncü takrir: Yirmi pare şaykaların ne mikdar akça ile bina olunabileceğinin sual buyrulduğu, eğer tekayyüd ve tasarruf olunursa her birinin yüz altın ile yapılabileceği hakkındadır. Selim II. takririn üzerine şu hattı yazmıştır: (Berhurdar ol sana lâyük olan istikamettir. Akçasın gönderdim, gerü istikameti elden komayasın. Gerü duamı alırsın, itmamına şimden sonra cehd eylesin.)

بمقتور کورلر اوردو اورا اوردو
 ايدرم کورلر اوردو اورا اوردو
 لازم کورلر اوردو اورا اوردو
 پادشاه
 عالمپناه حضرت نبيک جن سبحانه و تعاليٰ عربي و دوي
 سعادتلو و مرو و عو و عو
 بومانا بوزما زياده ابلديه کورلر اوردو اورا اوردو
 کورلر اوردو اورا اوردو
 پورلان بيش پاره قدرغه نك کورلر اوردو اورا اوردو
 کورلر اوردو اورا اوردو
 اولنان جيکي نك علوقه لوي لازمدر از قدرغه ابله جيقلوب جيکي نقصان اولوب
 و علوقه لوي ضرره دن حواله اولنورمه مختصيله تقيد اوتمق لازم کورلر اوردو اورا اوردو
 عوق اولور احمد پاشا قوللري قابم مقام ايکن برهفته ده استبانولدن اون اوج پاره
 کينک کورلر اوردو اورا اوردو
 خدمت ابلدر شوبلکه سعادتلو پادشاه بوقوللري دفتر دار وغيره محتاج
 اهميه لرا انشا الله تعاليٰ دولته حادها بوللري اولدرغي ولا بيلرک فتح
 اساندر کافر يقاسنک بر ابي شمين اولمش بر واردر کورلر اوردو اورا اوردو
 عرض اولنوب دعاء خير لوي رجا اولنور و فرمان اولنان شايقه لراک نياسته
 دحي بکون ميا شرت اولندي
 باغي اور فرمان سعادتلو و مرو پادشاهلر

Kılıç Ali Paşa'nın Selim II. ye bir arz tezkeresi ve Padişahın hattı.

(Aslı: Süleymaniye kütüphanesi, Şehid Ali Paşa kısmı, 2856 No. da kayıtlı mecmuada)

بی کرم و بوقدر انکار انبیا و نبی من عمر
 ازینجا کویا من امدی ستمه انفق بر
 و صبریت او مزید در سماوی لا یقین
 علی ما لا یغنی عنکم و سوره اوزره و علم مقدار
 صریح ایام کرد و مقدار لشکر مونس انفق
 ایستون ایست ای بی انقا انفق انفق ایست
 کرو مقدار بی فقر ایست بقید اینستا ایست
 عالمیاه حقیقتیست حق سبحانه و تعالی عمرتی

پادشاه

عارضه و ورتو و عظمو
 و دور لقبی یونیا قیوماز یاوه ابده رکاب هابولترنیه عرض بند بود که بزم معارف تو بار شاه
 صدر اعظم قولدری دو نام هابولترنیه جمله سماوی کورلورن محمد او نورلورک موجود آنچه
 و اردر توزیع اوزره و بوجهور هابولترنیه عرض المنتظر بزم معارف تو بار شاه کباب هابولترنیه
 هابولترنیه خلاف واقع بخصوص عرض المدهم هر چند اعلام المدهم امیده صحیحی اوزره اعلام
 بدوب کذب اولدوغنه خدای منعال شاهد حالدر صدر اعظم قولدری بویختنه کور
 بوقولدرن چاغردوب نه مقدار کورگی نقصان وارددر سوال المدهم قدره دگر کلیات
 کورگی ویریکله بیست المدهم کورگی ایسترض کورگی نقصان و معلله جواب ویریلوب
 استابول و غلطه دن کورگی ابده و غنه رضای هابولترنیه هر چه بیکه ایسترض بیز
 خزینه ده امانت اولان آنچه لری زینس و نبود ان قولدرنیک هر چه بیکه ایسترض اولدر اولدر
 آنچه ویریلوب بدی بیز نفلرک بر قاج کورنه دکلر تدار که مغنه اولدر اولدر اولدر
 صدر اعظم قولدری کورگی مقدملرین چاغردوب کورگی بولوق کورده موعده معادن
 او چربیک انجیه به اولورسه بولوردر بدوستقید اولدیلر وجه مشروح اوزره معادن
 تدارک ایسترض چیمه ابریکه کوی دتدردار قولدری بیست بولک انجیه وقت عصره
 کورگی احتیاج ایسترض ابریکه کورگی بولوق کورده موعده معادن او چربیک انجیه
 عارضه و ورتو و عظمو

بی کرم و بوقدر انکار انبیا و نبی من عمر
 ازینجا کویا من امدی ستمه انفق بر
 و صبریت او مزید در سماوی لا یقین
 علی ما لا یغنی عنکم و سوره اوزره و علم مقدار
 صریح ایام کرد و مقدار لشکر مونس انفق
 ایستون ایست ای بی انقا انفق انفق ایست
 کرو مقدار بی فقر ایست بقید اینستا ایست
 عالمیاه حقیقتیست حق سبحانه و تعالی عمرتی

Kılıç Ali Paşa'nın Selim II. ye diğer bir arz tezkeresi ve Padişahın hattı.
 (Aslı: Süleymaniye kütüphanesi, Şehid Ali Paşa kısmı, 2866 No. da
 kayıtlı mecmuada)

Yukarda hulâsaları verilen ve yazının sonunda asılları ile transkripsiyonu neşredilmekte olan vesikalar bize, donanma hazırlığından maada Selim II. nin elyazısı örneklerini de vermektedir. Bu padişahın hatları şimdiye kadar hiç bir yerde neşredilmediğinden, bunlar Türk arşivlerinde çalışanlar ve çalışacaklar için şüphe ettikleri hatt-ı hümayunlarla birer mukayese vasıtası da olabilecektir.

Selim II. nin resme çalıştığı, hattâ o devrin meşhur sanatkârı Nigârî'den ders aldığı rivayet edilmekte ise de biz şimdiye kadar bu padişahın böyle bir eserine tesadüf edemedik. Selim II. nin Topkapı Sarayı Müzesi Arşivinde şehzadelğinde, valiliği sırasında yazdığı mektuplar vardır. [1]

Padişahlık zamanına ait vesika gayet azdır. Bunların içinde hattını havi tek vesika Edirne'de inşa edilmekte olan camii içinde Mehmed Paşa arzı üzerine Flori gönderilmesi hakkındaki emirdir. [2] Arşiv malzememizin tasnifinde çalışanların hatt-ı hümayunların hangi padişahlara aid olduğunu bulabilmeleri için aynı padişahın yazı örneklerinden ellerinde müteaddid nümuneler bulunması ve onlarla mukayeseler yapmaları lâzımdır. Hatt-ı hümayunlar umumiyetle tarihsiz, imzasız ve mühürsüz olduklarından yazı karakterine göre tesbit edilmeleri zaruridir. [3]

Selim II. nin bu yazımız dolayısıyla ilk defa neşredilmekte olan beyaz ve takrir üzerine hatları bu padişahın ifade ve imlâda pek o kadar kuvvetli olmadığını, bazı kelimelerin yazılışında aynı imlâ hatasını tekrar ettiğini ve kendisinin hüsnühatta da malik bulunmadığını göstermektedir.

Diğer taraftan bu vesikalar İnebahtı hezimetini, Kapudan-ı deryalığı başkasına kaptırmamak kaygusuyla olacak, Selim II. ye herkesten evvel duyurmak için adamını gönderen Kılıç Ali Paşa'nın Sadriâzam ile arasının pek iyi gitmediğini, takrirlerinde fırsat düştükçe onu çekiştirmesinden, donanma işleri için Sadriâzam (Hangi geminin mühimmatı yetişmezse gel benden al) dediği halde (Beni gayriye muhtaç etme) sözü ile padişahla doğrudan doğruya temas etmek istemesinden, hattâ yapılacak sefer için (Kâfir yakasında bir iki tahmin olunmuş yer vardır, rikâb-ı hümayunlarına yüz sürdüğümde arzederim) diyerek padişah ile başbaşa kalmak için vesile aramasından anlaşılmaktadır. Hammer, Murad III. nün cülüsu ile Sokullu'nun nufuzunu kaybetmeğe başladığını yazar. [4] Selim

[1] Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi No. E. 6058,6319. Bu mektuplar babası Süleyman I. e hitaben kendisi ve kardeşi Bayazıt hakkında yazılmıştır.

[2] Bu vesika Topkapı Sarayı Müzesi hazîne dairesi beşinci salonunda teşhir olunan hatt-ı hümayunlar arasında idi. No. 5643.

[3] Ahmed III. den sonraki padişahların hatlarına tarih attıkları görülmüştür. Evvelkilerin yazılarında ise tarihe ender tesadüf olunur.

[4] Hammer, Devleti Osmaniye Tarihi, kitap 37, s. 7.

II. nin (Hanginize itimad edelim, vezir sözü dinleme) şeklindeki yazıları bu bakımdan tefsir edilirse Sokullunu'nun nufuzunu daha Selim II. devrinde iken kaybetmeğe başladığı manası çıkabilir.

15 Mayıs 1574 (23 muharrem 982) te iki yüz altmış sekiz kadirğa ve kalite, on beş mavna ve beş kalyondan mürekkeb Tür donanması Sinan Paşa'nın serdarlığı ve Kapudan-ı derya Kılıç Ali Paşa'nın kumandası altında denize açılmış, hazıranda Klavurya ve Mesina yakaları yakılmış, yağma edilmiş, on beş günde engin geçilerek Arap yakasına varılmış, İspanyolların fevkalâde tahkim ettiği kaleler muhasara olunarak zabtedilmiş, beş yüz musanna top, otuz üç bayrak ele geçirilmişti. Dönüşte bu toplar zafer nişanesi diye İstanbul'a getirilerek Tophaneye ve Sarayburnu'na konulmuştur.

Bu sefer esnasında, Kapudan-ı derya Kılıç Ali Paşa her ne kadar İspanyol donanmasını yakalayamamış ise de düşmanın karadaki kuvvet ve malzemesini imha ederek kazandığı zafer o kadar kat'i ve büyük olmuştur ki bu harpten sonra elde edilen ve tahkim edilen yeni üsler ile Akdeniz suları Türk donanması için emniyetle gezilebilecek bir hal almış ve bu yakalarda Türk sancağı asırlarla payidar olmuştur.

Zarif ORGUN

Topkapı Sarayı Müzesi Memurlarından

Vesika : I

1 — Sen ki Kapudansun deryaya ma'mur (مأمور = ؟) olan eğer ziamet ve timar sahibinden

2 — eğer yeniçeri sipâhi azebistan ve cebeci ve gayri mamur (?) olanlardan

3 — Bî-kusur gemiler donadub kimesneye himayet eylemeyüb vech-i meruh üzre

4 — her gemiyi kâmilice donadasun ve Mora sancağının dahi sipâhilerini

5 — deryaya memur eyledim mezkûrları dahi bî-kusur donanma-yı

6 — hümayunuma ilhak eyleyüb takayyüd eylesesin şöyle ki bu tenbih-i hümayunumdan

7 — sonra gemiler boş çıkarasun sen bilürsün Vezîr-i âzamıma dahi

8 — tenbih-i hümayunum olmuşdur ferman-ı hümayunumu icra eylesesiz
(1571 - 1573)

[NOT. Metinde, مأمور (= me'mur) kelimeleri hep مأمور (= ma'mur) saresinde yazılmıştır].

Vesika: II

- 1 — Sen ki Kapudanım Ali Paşasun iki adet عدت (؟=عدد) mavna dahi donanma-yı
- 2 — hümayunum çıkınca yetiştiresin özür zamanı değildir fermamı icra eylesin
- 3 — Vezîre dahi tenbih-i hümayunum olmuşdur. (1571 - 1573)

Vesika: III

- 1 — Sen ki Kapudanın Ali Paşasun inşa'-Allâhu teâlâ nice feth-i
- 2 — zaferle Aşitaneye avdet eylediğinde Cezayir gazilerine
- 3 — altı adet عدت kalite verüb din-i Muhammed sall-Allâhu teâlâ aleyhi vesselem
- 4 — uğrunda canu dille çalışub ecr-i cemîle tahsil ideler
- 5 — Sen dahi tekayyüd eyleyüb kâfirin gemilerin ahzedüb
- 6 — yüreklerini âteş-i suzanvar yakmağa جهت (؟=جهد) cehd eylesin
- 7 — Hazret-i Mevlâna muîn ola (1571 - 1573)

Vesika: IV

Seni getirüb bu kadar ekarinin içinde nazar-ı şerifimde lâyıq görmeden murad-ı hümayunumuz senden istikamet ve hizmet umiduyedir sana dahi lâyıq olan her halde rıza-yı şerifimiz üzere olmağa makdurunu sarf eylemektir ve bu kadar lütfun ivazı istikamet eyleyüb a'da-yı dini ahz intikam almağa cehd جهت (؟=جهد) eylemektir Gerü makdurunu sarf eyleyüb tekayyüd eylesin (1571 - 1573)

Vesika: V

- 1 — Saadetlü ve mürüvvetlü ve azametlü Padişah-ı âlem-penah Hazretlerinin Hak sübhanehu ve teâla ömrünü
- 2 — ve devletini yevmen feyevmâ ziyade eyleye Rikâb-ı hümayunlarına arz-i bende budur ki benim saadetlü Padişahım
- 3 — Sadr-îâzam kulları donanma-yı hümayunun cümle mühimmatı görilüb mahzende otuz yük mevcut akça
- 4 — vardır tevzi'olunmaz deyü huzur-ı hümayunlarında arzylemişler Benim saadetlü Padişahım rikâb-ı hümayunlarına
- 5 — bu ane gelince hilâf-ı vaki' bir husus arzylemedim her ne kim ilâm eyledim ise sıhhati üzere ilâm
- 6 — idüb kizbim olmaduğına Hüda-yı müteâl şahid-i hâldir Sadr-îâzam kulları bu pençsenbih günü

7 — bu kulların çağırub ne mikdar kürekçi noksan vardır deyü sual eyledikde Karadeniz gemilerinin

8 — kürekçi verilmekle bin iki yüz yirmi iki nefer kürekçi noksan olmakla cevab verilüb

9 — İstanbul ve Galatadan kürekçi alındığına rıza-yı hümayun yoktur deyü cevab virmekle...

10 — Hazîne de emanet olan akçaları reis va kapudan kullarının her birine ikişer bin beşer yüz

11 — akça virilüb yedi sekiz yüz neferin birkaç güne değin tedarükine müteahhid olmuşlardır ol ki

12 — Sadr-ı âzam kulları kürekçi mukaddemlerin çağırub kürekçi bulmak gereksiz deyü ikdam eyledikde

13 — üçer bin akçaya olursa buluruz deyü müteahhid oldular vec-h-i meşruh üzre mâadasın

14 — tedarük eylesünler Cumairtesi günü Defterdar kulları beş yük akça vakt-i asırda

15 — götürüb ahşam olmağla hazîneye konmuş idi oldahi irtesi günü tevzi' olundu

16 — Benim saadetlü Padişahım tersaneye gelen akçayı emîn kulları kilidleyüb mahzen kapısı bu kulunuzun

17 — mühriyle mühürlenür hâlâ mahzende kusur-ı haneden iki kise mikdarı bir akça vardır ziyade akça

18 — yokdur ve geçen alüfeden reisler hidmete gitmekle mevaciblerinden iki kise vardır gelenlere virilür

19 — Ve üç kise kızıl akça var idi tebdil için Defterdara verilecektir bu hususlarda....

20 — kizbim zuhûr ederse günah bu kullarının olur eğer kizb ile ve sakamet ile hizmet idersem

21 — nimetin haram olsun Şeyh-ül-İslâm Hazretleri bî-garaz dâileridir ve Tershane Emîni dahi

22 — tevabiidir sual olunub yoklansun kâşki hazîne de akça olsa idi sarfolunub

23 — mesalih görülürdü Hakikat-ı hâl ol zaman malûm-ı hümayunları olur Saadetlü Padişahımın

24 — tab'-ı şerifleri âyine-i cihan-nümadır Eğer bu kullarından kizb ü hiyanet ile hizmet eylemek tab'-ı

25 — şeriflerine lâhık olursa gayri sual ve şehid lâzım değildir emr ü ferman Saadetlü Padişahımındır (1571—1573)

*Bikusur görülmüşdür deyü vezîr arz
eyledi sen ise böylece dirsün halâ
Tershane mağzanında مغز ننده (مخز ننده = ؟) otuz yük akça
mevcud var deyü söyledi bilmem kangınıza itimad
idelüm gerü vezîr sözünü dinleneyesin
Lâzımgelen masarife ol akçadan viresin*

- 1 — Saadetlü ve mürüvvetlü ve azemettü Padişah-ı âlem-penah Hazretlerinin hak subhanehu ve taâlâ ömrünü ve devletini
- 2 — yevmen feyevmen ziyade eyleye Rikâb-ı hümayunlarına arz-ı bende budur ki haliya ferman-ı hümayunları üzere
- 3 — gemilerin levazımatı görilüb hazır olmuştur bin beş yüz kürekci lâzım idi halâ bir mikdar
- 4 — kürekci reislere der'uhde olundu bulmağa tekayyüd ideyorlar ve haliya Karadenize ferman
- 5 — buyrulan beş pare kadirganın kürekçileri dahi Akdeniz kürekçilerinden virilüb
- 6 — bugün çıkarlar şimden sonra cenkci lâzımdır ve tershane halkının ve kadirgalara tayin
- 7 — olunan cenkcinin alûfeleri lâzımdır Az kadirga ile çıkılub cenkci noksan olub
- 8 — ve alûfeleri taşradan havale olunursa tahsiline tekayyüd olunmak lâzımgelür hizmet
- 9 — avk olur Ahmed Paşa kulları Kayimmakam iken bir haftada İstanbuldan on üç pare
- 10 — geminin kürekçisin tedarük etmişler Bir bîkes kullaryım muradım din ve devlet uğrunda
- 11 — hizmet etmektir Şöyle ki saadetlü Padişahım bu kulların Defterdar ve gayre mühtac
- 12 — itmeyeler İnşâ'-Allahu teâlâ devletinde murad-ı hümayunları olduğu vilâyetlerin fethi
- 13 — âsandır Kâfir yakasında bir iki tahmin olunmuş yer vardır Rikâb-ı hümayunlarına yüz sürdüğümde
- 14 — arzolanub dua'-i hayırları reca olunur ve ferman olunan şaykaların binasına
- 15 — dahi bugün mübaşeret olundu Baki emr ü ferman saadetlü ve mürüvvetlü padişahımdır (1571 - 1573)

*Bende
Ali*

*Berhordar ol Sana lâyük olan istikamettir
Akçasın gönderdim Gerü istikameti elden
Komayasın Gerü duami alırsun itmamına
şimden sonra cehd eyleyesin*

- 1 — Saadetlü ve mürüvvetlü ve azametlü Padişah-ı âlem-penah Hazretlerinin Hak sübhanehu ve teâlâ
- 2 — ömrünü ve devletini yevmen feyevmen ziyade idüb vücud-ı şerif ve unsur-ı lâtiflerin
- 3 — hata ve hatarlardan mahfuz eyleye âmin bihakkı seyyid-il-mürselin Rikâb-ı hümayunlarına
- 4 — arz-ı bende budur ki benim saadetlü Padişahım yirmi pare şayıkânın ne mikdar
- 5 — akçe ile bina olunması kabildir deyü sual buyrulmuş eğer te-kayyüd ve tasarruf
- 6 — olunursa ber-vechi tahmin yüzer altun ile itmama irişdirilmek
- 7 — kabil olur İnşâ'-Allâhu teâlâ Zira tersaneden tahta ve bazı mühimmatı
- 8 — görölür Bu takdirce bu kadar akça ile itmamı kabildir Baki emr ü ferman
- 9 — saadetlü ve azametlü Padişahımındır (1571 - 1573)

*Bende
Ali*